

ZAPISKI

MEDNARODNA KONFERENCA O GLEDALIŠKI ZGODOVINI V LONDONU

Med 17. in 25. julijem je priredilo angleško društvo Society for Theatre Research mednarodno konferenco gledaliških zgodovinarjev. Avtor, ki se je prireditve udeležil kot član društva, je o nji dvakrat govoril v londonski radijski postaji. Besedilo, ki ga prinašamo, je avtorizirani prevod srbohrvaške oddaje B. B. C., registrirane na plošči 2. VIII. 1955.

Mislim, da je treba jugoslovanskim poslušalcem vsaj v nekaj besedah prikazati angleško društvo, ki je organiziralo ta mednarodni sestanek gledaliških strokovnjakov — londonsko Society for Theatre Research.

Vsekakor je zelo značilno za to organizacijo, da je to ena izmed najmlajših družb za proučevanje gledaliških vprašanj, saj pada njena rojstna letnica v 1948, in morda je prav ta simpatična mladost eden izmed vzrokov, da ta družba ni okužena z nikakršnimi filološkimi ali arheološkimi bacili, kakor se to tako pogosto dogaja pri tradicionalnih učenjaških organizacijah. Nasprotno: londonska Society je v maloštevilnih letih te svoje mladosti dokazala veliko smisla za praktično znanstveno delo in za realno kulturno politiko. To so pokazale že društvene publikacije, v katerih so problemi gledališke zgodovine obravnavani duhovito in preprosto, pregledno dokumentirani in zvečine pisani z dobrim čutom za sedanjost, za težnje in potrebe, za izkušnje sodobne gledališke stvarilnosti.

Ta čut za realno vrednost gledališke zgodovine se je dovolj vidno afirmiral že v samih pripravah za londonsko konferenco:

Delegatom so bile predložene v razpravo tri teme, na katere so morali odgovoriti bolj ali manj stvarno, z določnim sintetičnim obrisom in brez zamotanih teoretskih razlag, če so hoteli računati na uspeh pred avditorijem osemnajstih držav, ki so na povabilo društva poslali svoje strokovnjake. Prva tema je bila pravzaprav samo inauguracija, uvod v konferenco, ki obsega predvsem delo gledaliških kronistov in zgodovinarjev — originalni zgodovinski delež posameznih narodov v svetovni gledališki zgodovini. Druga tema sega bolj ali manj v delovno torišče knjižničarjev in kustosov gledaliških zbirk — to je registracija in klasifikacija, ohranjevanje in objavljanje gledaliških dokumentov, s posebnim ozirom na mednarodno sodelovanje. Tretja tema, morda najbolj bistvena tema vse konference, je bila vsekakor najaktualnejša v idejnem pogledu, vznemirljiva ne le za vsakega pravega gledališkega kritika in pedagoga, pač pa tudi za gledališke delavce nasploh, za igralce in režiserje, za dramaturge in scenografe in naposled tudi za gledalce — to je vprašanje kulturne tradicije, vpliv gledališke zgodovine na sedanjost, na praktično delo na odru, na sodobno gledališko stvarilnost.

Teme so bile torej srečno izbrane: to dokazuje tudi dejstvo, da so delegati in opazovalci zelo živo diskutirali o njih ne le po uradnih poročilih na konferenci, pač pa tudi po hodnikih Britanske akademije, v kateri so bile seje,

in prav tako na raznih družabnih prireditvah od uvodnega sprejema v British Councilu do zaključnega banketa v Hydepark-Hotelu.

Res da smo morali poslušati med odgovori na prvo temo tudi marsikatero šolsko lekcijo o zgodovini posameznih narodnih gledališč in vsekakor bi bila konferenca znatno pospešila svoje delo, če bi bile posamezne delegacije pripravile že v naprej tiskane študije, sintetično obdelane in bibliografsko dokumentirane. Vendar je treba priznati, da je imela tudi ta izguba časa svojo dobro stran: da so delegacije tako imenovanih malih narodov lahko vsaj v kratkem obrisu obvestile mednarodno javnost o svoji gledališki preteklosti in o svojih namerah za bodočnost. Pri obdelavi druge in tretje teme je bilo vsekakor več stvarnih in za znanstveno informacijo koristnejših prikazov in pojavilo se je tudi več ustvarljivih predlogov za mednarodno sodelovanje znanstvenikov in znanstvenih inštitutov. Udeleženci konference so pri diskusiji o teh predlogih doživljali majhno senzacijo, ko so delegati dežel iz vzhodne Evrope, Čehi, Poljaki, Rusi, zelo strpno sodelovali pri razpravi in celo glasovali — vselej za, nikoli proti.

Na drugi dve temi so se vezale razne razstave, ki jih je organizirala londonska Society z raznimi britanskimi inštituti. Tu je treba omeniti razstavo sodobne angleške gledališke literature v National Book League, zelo sistematično urejeno skupaj s spominsko razstavo o življenju in gledališkem delu Henryja Irvinga — razstavo scenografskih osnutkov in maket, igralskih portretov in raznih bibliotekarskih dosijejev v Viktorija-Albert Muzeju, — podobno razstavo z zelo dragocenimi originali in reprodukcijami v Britanskem muzeju — majhno, vendar prav tako zanimivo razstavo o zgodovini gledaliških zgradb z rekonstrukcijo starega georgijanskega gledališča v Inštitutu britanskih arhitektov — in naposled tudi študijsko ekskurzijo v Bristol, kjer so si delegati ogledali gledališče v King Street, najstarejšo gledališko stavbo v Angliji, sezidano leta 1766 in zelo skrbno ohranjeno, — na bristolski univerzi pa so se razvijale žive diskusije o shakespearski in georgijanski sceni in tudi o možnostih igranja na odprtem odru sredi okroglega avditorija, ko so študenti dramskega oddelka na svojem odru s kulisami demonstrirali.

Mislím, da je treba med stvarnimi rezultati same konference poudariti predvsem tri dejstva, ne glede na njihovo uradno formulacijo:

Prvič, da se je pokazala potreba za stalno mednarodno sodelovanje društev, inštitutov in posameznih znanstvenikov, ki se ukvarjajo s proučevanjem gledaliških vprašanj in da so se še na sami konferenci lotili prvih organizacijskih priprav za realizacijo takšnega sistematičnega znanstvenega sodelovanja —

drugič, da so delegacije po zelo ostri debati izglasovale svoj načelni pristavek za mikrofilmiranje dragocenih gledaliških dokumentov, čeprav je treba ta problem še podrobneje rešiti, kar se tiče znanstvene informacijske službe, strokovne dokumentacije in zaščite avtorskih pravic —

tretjič, da so se zadnja leta že pokazali pozitivni rezultati mednarodnega sodelovanja ne le v organizacijskem pogledu, pač pa tudi v samem znanstvenem delu, in da je eden izmed teh pozitivnih rezultatov velika italijanska Enciclopedia dello spettacolo, zamisel pokojnega Silvia d'Amica.

Nemogoče je v kratkem predavanju izčrpno prikazati vsebino in vrednost posameznih replik v diskusiji o poročilih in o novih načrtih za mednarodno sodelovanje gledaliških strokovnjakov — vendar se da s polno pravico pove-

dati po tej londonski konferenci, da je bil to kulturni dogodek, ki bo dal nekoč še zelo pozitivne rezultate ne le v znanstvenem delu gledaliških zgodovinarjev, bibliografov in muzeologov, pač pa tudi v mednarodnih informacijah o gledališkem življenju nasploh. To bo tudi v znatni meri utrdilo kulturni položaj tako imenovanih malih narodov pa tudi tistih starih gledaliških dežel, ki so bile doslej iz kakršnih koli razlogov izolirane od sistematičnega mednarodnega sodelovanja v znanstvenem delu.

Sumarna ocena londonske konference daje torej nedvomno pozitiven rezultat, vsaj v tem smislu, da je do znatne mere informirala strokovnjake raznih dežel o stanju gledališke kulture; da so se med konferenco ustvarili dragoceni osebni stiki posebno med znanstveniki, ki so se dotlej poznali samo po znanstvenih publikacijah ali korespondenci; in naposled, da so se udeleženci vsaj načelno zedinili v enem vprašanju — v tem, da prave znanosti niti o gledališču ni brez sistematičnega mednarodnega sodelovanja. To oceno podpira tudi dejstvo, da londonska konferenca ni bila izoliran ali improviziran pojav v gledališkem življenju, pač pa, da je to značilen člen v nizu mednarodnih sestankov gledaliških ljudi. V tem nizu je dala tudi Jugoslavija svoj delež na lanskem zborovanju Federacije bibliotekarskih združenj v Zagrebu, na katerem se je ustanovila Sekcija gledaliških knjižnic in zbirsk, in na letošnjem kongresu Mednarodnega gledališkega inštituta v Dubrovniku, kjer so bili obravnavani zelo pozitivni predlogi o Gledališču narodov v Parizu in o mednarodnih festivalih mladih gledališč. Tako se tudi skeptiki ne morejo odreči upanju, da se bo delo londonske Society uspešno nadaljevalo tudi letos na septembrskem sestanku gledaliških bibliotekarjev in kustosov v Bruslju in istega meseca na mednarodni gledališki razstavi na Dunaju.

Dovolite mi, dragi poslušalci, da za zaključek ponovim neko svoje opazovanje, ki sem ga na kratko omenil že v svojem interviewu v slovenski oddaji B. B. C.:

Mislim, da ni niti pametno niti pravično, da se v mnogih deželah smatra gledališka zgodovina še danes za nekakšno nezakonito in povsem ilegalno dete literarne zgodovine in estetike, in zato mislim, da je treba v tem pogledu dati londonski konferenci javno priznanje: da se udeleženci niti v svojih poročilih niti v diskusiji, niti v osebnih razgovorih niso predajali tej nekdanji boleznii kabinetskega učenjaštva, pač pa da so afirmirali gledališko zgodovino kot pravo in povsem zakonito dete žive gledališke dejavnosti, ki črpa svoj navdih iz odrskih stvaritev igralcev in režiserjev, scenografov in dramaturgov in ki svoje znanje o teh stvaritvah spet vrača vsem tistim, ki ustvarjajo iz mrtvega papirja življenje na odru: gledališko predstavo.

Filip Kalan

OBVESTILO NAROČNIKOM

Naročnike in bralce »Nase sodobnosti« obveščamo, da sta tovariša Boris Žiherl in Ferdo Kozak zaradi številnih obveznosti na drugih področjih našega kulturnega in javnega življenja ob zaključku prve knjige letošnjega letnika odložila uredništvo, ki ga je prevzel novi urednik, tovariš Drago Šega.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE